

ADDIKTOLÓGIA

A (kémiai) addikciók legfontosabb klinikai
lélektani vonatkozásai

Összeállította: Sztancsik Veronika,
8.előadás

2008 04 09

Addikciók a BNO-10 diagnosztikus rendszerében

- F10-19: Pszichoaktív szer használata által okozott mentális és viselkedési zavarok
- F63: Kóros szokások és impulzuskontroll zavarok
- F50: Evési zavarok

Az addiktív ciklus

1. Ismételt késztetés egy viselkedési sztereotípiá véghezvitelére, ahol az egyes komponensek meghatározott szekvenciát követnek.
2. A viselkedés-sor befejezéséig emelkedik az egyén belső feszültsége.
3. A viselkedéssor befejezésekor átmeneti és gyors feszültség-csökkenés: ez segíti a fennmaradást.
4. A késztetés fokozatosan visszatér (órák, napok alatt), miközben az egyén negatív következményeket él át.

(Gerevich, 1995)

Az addikciók 4 fő jellegzetessége

- kontrollvesztés
- ingerhez kötöttség
- nehézség az addiktív viselkedés szabályozásában
- a használat (viselkedés) sztereotipizált mintája

(Tiffany és Carter, 1998)

A dependencia kritériumai: (DSM-IV és BNO-10 alapján)

A pszichoaktív anyag-használat maladaptív formája, mely klinikailag jelentős károsodáshoz vagy distresszhez vezet, továbbá ugyanabban a 12 hónapos időtartamban bármelyik megjelenik (legalább három az alábbiakból):

- tolerancia: dózis növelése, mivel ugyanazon hatás létrejöttéhez egyre nagyobb adagra van szükség
- megvonás: pszichoaktív anyagra jellemző megvonási tünetegyüttes, vagy hasonló anyag használata ezek elkerülésére
- a tervezettnél nagyobb mennyiségű és tartósabb használat
- eredménytelen próbálkozások a szerhasználat abbahagyására
- az egyén jelentős időt tölt el az anyag megszerzésével, használatával, hatásból történő felépüléssel
- fontos szociális, foglalkozásbeli vagy rekreációs tevékenységek feladása vagy csökkentése a szer-használat miatt
- a nyilvánvaló káros hatások (pszichés és fizikai) ellenére a szer-használat folytatódik

A szenvedélybetegségek kialakulásának vonatkozásai

1. Biológiai-genetikai tényezők
2. Személyiségjellemzők és fejlődési szempontok
3. Pszichoszociális és környezeti tényezők
 - Kockázati tényezők
 - Protektív tényezők

A szenvedélyek kialakulásának folyamata

1. szerhasználat: vmely az agy kémiai állapotát módosító szer fogyasztása
2. visszaélés (abúzus): fenti szerek túlzott mértékű, vagy tartós fogyasztása
3. függőség (dependencia): a szer hiánya hiánytüneteket, megvonási tüneteket idéz elő, ami a beteget a szer ismételt bevitelére készíti
4. szenvedély (addikció): az egyén életvitelét a szenvedélykeltő anyag megszerzésére és fogyasztására irányuló tevékenységek határozzák meg

A szenvedélybetegségek terápiás megközelítése

- Morális modell
- Betegség-modell
- Tanulási modell
- Önmedikalizációs modell
- Szociális modell
- Integratív modell

Szenvedélybetegségek pszichoterápiás kezelése

- Viselkedés-terápia
- Kognitív terápia
- Pszichodinamikus pszichoterápia

- Önsegítő csoportok
- Terápiás közösségek

Ajánlott irodalom

- Gerevich J. (2000): *Kémiai függőségek pszichoterápiája*. In Szőnyi G., Füredi J. szerk.: *A pszichoterápia tankönyve*. Bp. Medicina, 486-500 o.
- Rácz J. (1999): *Addiktológia, tünettan és intervenciók*. Bp., HIETE, EFK.
- Tringer L. (2001): *A pszichiátria tankönyve*. Bp. Semmelweis Kiadó, 259-289 o.